

„Nekřesej do kaše, křesej do troudu...“ 200 let od narození Karla Havlíčka (1821–1856)

I.

„Chceš-li v strachu, nepokoji žít,/ musíš k tomu vtíp a rozum mít,/ chceš-li dodělat se
vezdejšího chleba,/ bývej hloupým, kde je toho třeba.“

(Karel Havlíček Borovský, *Epigramy*, eds. Tomáš Holenda, Michal Kamp, Jan Schneider, Havlíčkov Brod 2016, s. 122)

II.

Epigram pod názvem *Versus memoriales*, tedy Verše k zapamatování představují Havlíčka v jeho velmi známé roli. Už v době svého ruského pobytu psal Havlíček epigramy a některé posílal i poštou svému příteli z arcibiskupského semináře J. T. Klejzarovi i s vědomím možných cenzurních problémů, protože jsou „tuze něžné, zvadly by na hranici“. Posílal mu je jako svému prvnímu literárnímu „kritikovi“ a v dopisech o nich diskutovali. Hned 13 epigramů pak otiskl po návratu v České včele v roce 1845. V celku bývají otištěny v oddílech *Církví, Králi, Vlasti, Músám, Světu*. Právě v epigramech se výrazně projevovaly satirické Havlíčkovy schopnosti. Zabýval se tímto žánrem ovšem i teoreticky a překládal světově proslulé autory, jak ruské, tak polské i německá klasicistní díla. Samozřejmě, že využíval i domácí tradici (J. Langer, F. L. Čelakovský). Satirický tón využil i ve svých velkých beletristických skladbách (*Tyrolské elegie, Křest svatého Vladimíra, Král Lávra*). Vtěloval do těchto „nádobek plných žluče“ své znalosti, svou schopnost umělecké zkratky, svůj vtíp, nadhled a nechyběl ani vzdor.

III.

Karel Havlíček, *Básně a prózy*, ed. Václav Vaněk, Brno 2018; Marie Řepková, *Epigramy Karla havlíčka z let 1843–1846*, Česká literatura 1964, č. 1, s. 34–160; Alexander Stich, *Sabina – Němcová – Havlíček a jiné textologické studie*, Praha 2011; Robert Adam a kol. (eds.), *Karel Havlíček, Korespondence II. 1843–1844*, Praha 2018.

